

PIESNE Z OBCE LAZY POD MAKYTOU V ZÁPISOCH KAROLA PLICKU

MIRIAM TIMKOVÁ

Mgr. Miriam Timková, PhD., Ústav hudobnej vedy SAV, Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava 4; e-mail: miriam.timkova@savba.sk

ABSTRACT

The manuscript collection of Karol Plicka (1894 – 1987) is one of the most important historical sources for Slovak folk songs from the first half of the 20th century. Based on manuscript records from the village of Lazy pod Makytou (in the Trenčín region) Plicka's method of field work and mode of recording songs (melodic and textual rough copy, melodic fair copy) are analysed. Source criticism of his records not only became the starting point for reconstruction of the song repertoire collected in this village but also laid the basis for editing Plicka's records of the musical component of the songs.

„Každý napísaný riadok znamená večnosť, každá zapísaná melódia trvácnosť.“¹

Úvod

Z rozsiahlej rukopisnej zbierky slovenských ľudových piesní Karola Plicku sa v tejto štúdií venujeme zápisom piesní z obce Lazy pod Makytou. Pokračujeme tým v postupnom zverejňovaní výsledkov dizertačnej práce, predmetom ktorej bol výskum Plickovej pozostalosti uloženej v Slovenskom národnom múzeu v Martine vo vzťahu k jeho rukopisnej zbierke slovenských ľudových piesní.² Na príklade zápisov piesní z Trenčianskej stolice sa autorka pokúsila charakterizovať spôsob Plickovho zápisu ľudových piesní s vyhodnotením výsledkov jeho dokumentačnej činnosti v teréne. Poznatky z dizertačnej práce boli zatiaľ čiastkovo zverejnené vo forme dvoch analytických štúdií, publikovaných v zborníku *Hudobný archív* (Plickove rukopisné zápi-

¹ PLICKA, Karol: *Eva Studeničová spieva*. Martin : Osveta, ²1984, s. 8.

² TIMKOVÁ, Miriam: *Zbierka slovenských ľudových piesní Karola Plicku a Plickova pozostalosť*. [Dizertačná práca.] Bratislava : Ústav hudobnej vedy, Slovenská akadémia vied, 2011.

sy z lokality Mariková³ a v časopise *Musicologica Slovaca* (Plickove rukopisné zápisy z obce Dohňany).⁴

V stručnosti treba pripomenúť niekoľko faktov: autorka pracovala pri výskume Plickovej rukopisnej zbierky hlavne s rukopisnými zápismi piesní z Plickovej pozostalosti uloženej v Slovenskom národnom múzeu v Martine (ďalej SNM). Tento zbierkový fond bol najmenej prebádaný, nakoľko bol dlhé roky neprístupný pre chýbajúce, aspoň predbežné spracovanie. Na doplnenie a overenie zápisov ľudových piesní z Plickovej pozostalosti bolo však potrebné pracovať aj s ďalším zbierkovým fondom Plickových rukopisných zápisov, ktorý je uložený v čiastočne spracovanej podobe v Archíve literatúry a umenia Slovenskej národnej knižnice v Martine (ďalej SNK). Roztrieštenosť Plickovej rukopisnej zbierky medzi viaceré inštitúcie a rôzny stav jej spracovania dodnes spôsobujú nemalé problémy pri určení skutočného rozsahu Plickom zapísaných ľudových piesní na Slovensku a v neposlednom rade sťažujú využitie týchto historicky hodnotných záznamov v ďalšom výskume.

Plicka zapisoval piesne prevažne priamo v teréne, čo znamená, že ich netranskriboval na základe zvukovej nahrávky. V rámci tohto spôsobu dokumentácie ľudových piesní si vytvoril vlastný prístup, ktorý spočíval v zhotovení viacerých zápisov k jednej piesni. Pri práci so zápsmi slovenských ľudových piesní z Plickovej pozostalosti bolo preto nevyhnutné rozlíšiť medzi viacerými typmi záznamov, ktoré Plicka používal. Ide o tieto typy záznamu: melodický prvopis, melodický čistopis⁵ a textový prvopis piesne. Porovnávaním sme totiž zistili, že na záznam (dokumentáciu) jednej piesne sa vzťahujú minimálne dva, resp. tri samostatné záznamové lístky, ktoré zvyčajne neboli k sebe priradené, ale často sa nachádzali oddelene od seba, čo mimoriadne komplikuje rekonštrukciu a vyhodnotenie celej zbierky. **Melodický prvopis** (zápis melódie realizovaný priamo v teréne) a **melodický čistopis** (t. j. čitateľný zápis vyhotovený Plickom dodatočne podľa prvopisu) tvoria dva samostatné záznamové lístky, ktoré sa vzťahujú na jednu a tú istú pieseň. Dopĺňa ich **textový prvopis** – zápis textu piesne, realizovaný priamo v teréne, ktorý Plicka už druhý raz neodpisoval.⁶ (Pozri Obrazová príloha, Obr. č. 1 – 3) Tieto tri typy zápisu môžeme rozšíriť o ďalší, štvrtý typ záznamu – tzv. **autorizovanú tlač**, ktorá označuje publikované zápisy, editované a pripravené na vydanie samotným Plickom.⁷

³ TIMKOVÁ, Miriam: Piesňový repertoár obce Mariková z rukopisnej zbierky Karola Plicku. In: *Hudobný archív* 16. Ed. Viera Sedláková. Martin : Slovenská národná knižnica, 2009, s. 246-290.

⁴ TIMKOVÁ, Miriam: Piesňový repertoár obce Dohňany zo zápisov Karola Plicku. In: *Musicologica Slovaca*, roč. 2 (28), 2011, č. 2, s. 251-273.

⁵ Na označenie tohto typu zápisu sme pôvodne používali pojem „prepis“, ktorého sme sa držali aj v dvoch už publikovaných štúdiách o Plickových zápisoch z obce Mariková a Dohňany. Po zvážení vhodnosti tohto pojmu sme sa rozhodli pre korektnější termín „čistopis“, nakoľko s termínom „prepis“ hudobná textológia v uvedenom význame nepracuje. Za podnet k spresneniu uvedenej terminológie ďakujeme PhDr. Jane Lengovej, CSc.

⁶ TIMKOVÁ, Ref. 2.

⁷ URBANCOVÁ, Hana: Written Records and Source Criticism: A Collection of Slovak Folk Songs Collected by Karol Plicka. In: *Historical Sources and Source Criticism*. ICTM Study Group on Historical Sources: Proceedings from the 17th International Conference in Stockholm, Sweden, May 21–25, 2008. (=Skrifter utgivna av Svenskt visarkiv 29.) Eds. Susanne Ziegler, Urban Bareis. Stockholm : Svenskt visarkiv, 2010, s. 219-220.

Pri rekonštrukcii Plickových zápisov z obce Lazy pod Makytou sme postupovali podobne ako pri materiáli z ďalších dvoch lokalít Trenčianskej stolice – z obcí Mariková a Dohňany. Na začiatku sme priradili k sebe vzájomne oddelené záznamové lístky vzťahujúce sa na jednu pieseň, nakoľko Plicka mal každý typ záznamu uložený osobitne (t. j. texty zvlášť a melódie zvlášť, podobne aj prvopisy osobitne a čistopisy osobitne). Ďalšou otvorenou otázkou Plickových zápisov z obce Lazy pod Makytou je obdobie ich vzniku, nakoľko Plicka svoje zápisy prevažne vo všeobecnosti nedatoval. Takto môžeme uviesť iba široké časové rozpätie, počas ktorého Plicka na Slovensku pôsobil. Okrem pätnásťročného obdobia Plickovej intenzívnej zberateľskej činnosti na Slovensku, keď tu pôsobil ako pracovník Matice slovenskej (1924 – 1939, resp. 1923 – 1938)⁸ máme k dispozícii aj ďalšiu možnosť časového vymedzenia, pochádzajúcu od samotného Plicku: v piesňovej zbierke *Slovenský spevník I* (1961)⁹ uvádza časové rozpätie svojej zberateľskej činnosti na Slovensku na roky 1919 – 1955. Pri spracovaní Plickom zaznamenaného piesňového repertoáru z obce Lazy pod Makytou sme vychádzali z predpokladu, že tieto zápisy vznikli v medzivojnovom období.

Podobne ako obec Dohňany aj Lazy pod Makytou patria do mikroregiónu Púchovskej doliny, ako často uvádzal na svojich zápisoch z týchto lokalít aj sám Plicka. Pred Plickom, ale aj po ňom v mikroregióne Púchovskej doliny zbierali piesne ďalší zberatelia, a to nielen zo Slovenska, ale aj z Moravy: v prvej polovici 90. rokov 19. storočia zapisoval viachlasný spev v tejto oblasti Anton D. Svoboda, roku 1910 nahrala na fonograf priamo v obci Lazy pod Makytou výber z miestneho repertoáru Františka Kyselková, v 20. rokoch 20. storočia v Púchovskej doline zapisoval piesne Ján Geryk, Emil Hula a Anton Cíger, na prelome 50. a 60. rokov uskutočnil monografický výskum Púchovskej doliny Ondrej Demo, po ňom dokumentovala piesne tejto oblasti Alica Elscheková, Juliana Kováčová a mnohí ďalší.¹⁰

⁸ „Veľmi ťažké je presne zistiť rok prijatia a odchodu K. Plicku zo služieb Matice slovenskej. V liste zo dňa 24. 9. 1924 (Archív MS, príř. č. 516/27, 1924) píše tajomník MS, že K. Plicka už v decembri 1923 uskutočnil prvé cesty za slovenskou ľudovou piesňou. Podobne je to aj s odchodom K. Plicku. Podľa Zápisnic Národopisného odboru z rokov 1933 – 1941 nemáme priame doklady. Medzi údajmi zo zápisnic z roku 1938 nie je zmienka o jeho odchode zo služieb MS a v roku 1939 sa už medzi prítomnými na zasadnutiach jeho meno neuvádza. Preto považujeme roky 1923 – 1938 za roky pôsobenia K. Plicku v MS v Martine. Pozri aj list Štefana Krčméryho Alici Masarykovej (zo dňa 22. 1. 1924, v ktorom píše o prijatí K. Plicku do služieb MS a o prvých zberateľských cestách na Liptov a Oravu a do Nadlaku na Dolnú zem).“ SEDLÁKOVÁ, Viera: Odras výskumov Karola Plicku (1923 – 1938) v korešpondencii. 1. časť. In: *Hudobný archív 15*. Ed. Viera Sedláková. Martin : Slovenská národná knižnica, 2005, s. 202.

⁹ PLICKA, Karol: *Slovenský spevník I*. Praha – Bratislava : Štátne hudobné vydavateľstvo, 1961, s. 10.

¹⁰ Napr.: PROCHÁZKOVÁ, Jarmila – URBANCOVÁ, Hana – LUKÁČOVÁ, Alžbeta – UHLÍKOVÁ, Lucie – LECHLEITNER, Gerda – LECHLEITNER, Franz – FÜGNER, Milan – MACH, Václav – ŠKOPÍK, Michal: *Vzaty do fonografu : slovenské a moravské písně v nahrávkách Hynka Bíma, Leoše Janáčka a Františky Kyselkové z let 1909 – 1012*. I. Studie a zprávy. II. Transkripcie textů. III. CD 1-3, DVD. Praha : Etnologický ústav Akademie věd České republiky, Praha – pracoviště Brno, 2012. GERYK, Ján: *Slovenské ľudové piesne z Púchovskej doliny*. Zošit 1 – 2. Bratislava : 1922, 1926. DEMO, Ondrej: *Ľudová vokálna a inštrumentálna hudba v Púchovskej doline*. Bratislava : Osvetový ústav, 1961.

Z histórie obce

Lokalita Lazy pod Makytou (okr. Púchov) sa nachádza v severnej časti Trenčianskeho kraja, na úpätí pohoria Javorníky, v blízkosti slovensko-moravskej hranice. V historických prameňoch sa obec po prvý raz spomína roku 1598 ako *Lieszkowecz penes Dubkowa*, čo znamená, že spočiatku patrila k obci *Dubková* pod správu lednického panstva, podobne ako Dohňany. Obec sa osamostatnila roku 1773 a v análoch sa už spomína pod názvom *Lazy*. Od roku 1927 nesie súčasný názov *Lazy pod Makytou*. V tomto prevažne hornatom kraji sa obyvateľstvo zaoberalo okrem poľnohospodárstva aj pastierstvom, najmä chovom dobytka a oviec. Okrem toho sa obyvatelia venovali práci s drevom – drevorubačstvu, košíkárstvu, v 19. storočí boli zamestnaní aj v miestnej píle. Tradičný typ kultúry podmienil rozšírenie tkáčskeho remesla. Pod vplyvom prvej aj druhej svetovej vojny sa množstvo obyvateľstva odsťahovalo, čím sa postupne narúšala homogénnosť miestnej kultúry a jej špecifický ráz.¹¹ Obyvatelia viacerých lokalít začali dochádzať okrem sezónnych prác za pracovnými príležitosťami nielen do blízkych miest (Púchov), ale aj na Moravu a do Čiech, čo sa neskôr odrazilo v postupnom prijímaní novších vrstiev piesňového repertoáru aj hudobnoštylových prvkov do tradičného spevu v tomto regióne.

Pramene, počet zápisov a rozsah piesňového repertoáru

Za východisko našej práce sme zvolili zápisy, ktoré sa nachádzajú v Plickovej pozostalosti uloženej v SNM v Martine. Cieľom našej práce bola rekonštrukcia Plickom zapísaného piesňového repertoáru v tejto obci. Podobne ako pri ďalších lokalitách aj v prípade zápisov z obce Lazy pod Makytou sme postupovali tým istým spôsobom. Rekonštrukcia sa opierala o priradenie viacerých typov záznamov, ktoré Plicka používal, k sebe: o priradenie melodického prvopisu, melodického čistopisu a textového prvopisu, patriacich k jednej a tej istej piesni. Takto zoradené zápisy sme následne porovnali s materiálom, ktorý je uložený a sprístupnený ako časť Plickovej rukopisnej zbierky v SNK v Martine. Zistili sme, že z Lazov pod Makytou sa tu nenachádzajú žiadne zápisy, preto zápisy z Plickovej pozostalosti v SNM v Martine môžeme pokladať za ucelený, dosiaľ neznámy a nespracovaný piesňový materiál.

Z obce Lazy pod Makytou sa v Plickovej pozostalosti nachádzalo spolu **71 záznamových lístkov**. Z tohto celkového počtu 71 záznamových lístkov predstavuje 66 lístkov záznam kompletných, celých piesní (24 lístkov tvorí melodické prvopisy, 20 melodické čistopisy, 22 textové prvopisy); 5 lístkov tvoria nekompletné, fragmentárne záznamy (3 textové prvopisy, 1 melodický čistopis a 1 melodický prvopis). Na základe vzájomného porovnávania a priradovania, pri ktorom nám pomohlo do veľkej miery aj Plickovo vlastné číslovanie zápisov, sa podarilo rekonštruovať **repertoár v rozsahu 28 piesní**. Keďže Plickova pozostalosť v SNM zatiaľ nie je ani predbežne spracovaná a materiál chýba základná evidencia vrátane signovania záznamových lístkov, zoraďovali sme piesňové zápisy podľa Plickovho vlastného systému číslovania (ďalej KP

¹¹ Lazy pod Makytou. [Heslo] In: *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku II*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo SAV, 1977, s. 136.

plus príslušné číslo). Predpokladáme, že zmysel tohto číslovania súvisel s radením zápisov do spoločného celku Púchovskej doliny, nakoľko číslovanie zápisov z obce Lazy pod Makytou sa vzťahuje na číselné poradie v rozpätí od 165 po 295. Tento predpoklad potvrdí, alebo vyvráti až spracovanie Plickových zápisov z ďalších lokalít Púchovskej doliny.

Výsledky pramennokritickej analýzy zápisov sme sústredili do tabuľky pod názvom „Zoznam piesňových zápisov z obce Lazy pod Makytou“. (Príloha, Tabuľka č. 1)

Pri rekonštrukcii zápisov z Lazov pod Makytou sme sa stretli s niekoľkými výnimkami, ktoré sa odchyľujú od záznamových postupov, ktoré Plicka bežne používal. Napríklad, v dvoch prípadoch Plicka zapísal dve samostatné piesne na jeden záznamový lístok (v tabuľke ich však kvôli zrozumiteľnosti uvádzame ako dve samostatné piesne). Pri piesňach *Pane kmotre* (KP č. 291) / *Berem list, berem list* (KP č. 292) sú melodické prvopisy piesní zapísané na jednom spoločnom lístku, ale so samostatným číslovaním (Obrazová príloha, Obr. č. 5), pričom ich melodické čistopisy sú už zapísané samostatne, na dvoch záznamových lístkoch (Obr. č. 6 a 7). Textový prvopis oboch piesní je znovu na spoločnom lístku, pričom ten istý lístok (textový prvopis) obsahuje aj text tretej piesne *Jahoda, jahoda* (KP č. 293). Piesne *Pane náš, pane náš* (KP č. 271) / *Pila by som vodu* (KP č. 271) využívajú princíp tzv. obecnej noty. Na melodickom čistopise prvej z nich (*Pane náš, pane náš*) má Plicka vľavo dolu poznámku „Pila by som...“, čo značí v tomto prípade odkaz na druhú pieseň. Tá je síce zapísaná na samostatnom lístku, ale má rovnaké číslovanie ako melodický čistopis prvej piesne, hoci melodický čistopis, melodický prvopis a textový prvopis tejto piesne sa nachádzajú na samostatných lístkoch. Tieto dva opísané prípady však tvoria skôr výnimku v Plickovom spôsobe dokumentovania piesní, nakoľko Plicka zapísal jednotlivé piesne prevažne samostatne, na jednotlivé záznamové lístky.

Priradené typy zápisov z Lazov pod Makytou poskytli obraz o celkovom rozsahu piesňového repertoáru, ktorý Plicka v tejto obci zapísal. Uvedený repertoár sme následne porovnali s dvoma publikovanými prameňmi – s tlačеныmi piesňovými zbierkami.

Porovnanie s Plickovou publikovanou zbierkou *Slovenský spevník I* (ďalej SS)¹² ukázalo, že sa v nej vyskytujú **3 publikované zápisy piesní**, ktoré sa nachádzajú aj medzi rukopisnými zápismi z Lazov pod Makytou z Plickovej pozostalosti. Pri týchto troch zápisoch v tlačennom spevníku je uvedená tá istá lokalita („Lazy, Trenčianska, z vlastných zápisov“). Pri porovnávaní rukopisných a tlačенých verzií sme zistili, že medzi nimi sa môžu vyskytnúť menšie rozdiely. Ide o tieto piesne:

Ej, žala som ja žala (SS, č. 140, s. 152; KP č. 165)

V Plickovej pozostalosti sa k tejto piesni nachádza melodický a textový prvopis, ktorého znenie je také isté ako v tlačenej zbierke, tlačená verzia piesne je však transponovaná o m.2 vyššie oproti rukopisnému originálu.

Načo sce ma, má mamičko (SS, č. 282, s. 233; KP č. 274)

Melodický čistopis piesne z pozostalosti sa zhoduje s tlačеныm zápisom v zbierke.

¹² PLICKA, Karol: *Slovenský spevník I*. Praha – Bratislava : Štátne hudobné vydavateľstvo, 1961.

Pila by som vodu (textový variant piesne *Pane náš, pane náš* v Plickovej pozostalosti) (SS, č. 320, s. 255; KP č. 271)

Text a melódia publikovanej piesne je tá istá ako v Plickovom melodickom aj textovom prvopise, ale melodický zápis je v zbierke transponovaný o č.4 vyššie v porovnaní s rukopisným zápisom.

Druhým publikovaným prameňom, s ktorým sme porovnali Plickove zápisy z obce Lazy pod Makytou, je dvojzväzková piesňová zbierka Jána Geryka *Slovenské ľudové piesne z Púchovskej doliny* (ďalej G1, G2), publikovaná v 20. rokoch 20. storočia, ktorá obsahuje zápisy z obce Záriečie.¹³ V porovnaní s Plickovými zápismi z obce Lazy pod Makytou ide o časovo aj územne blízky materiál, ktorý však pochádza od iného zberateľa. Výsledok porovnávania rekonštruovaných Plickových piesňových zápisov z Lazov pod Makytou (spolu 28 kompletných zápisov) s Gerykovou zbierkou (spolu 200 zápisov piesní) uvádzame v tabuľke „Zoznam piesňových zápisov z obce Lazy pod Makytou“, v stĺpci „Prameň“. (Príloha, Tabuľka č. 1). Na základe komparácie obidvoch piesňových repertoárov sme našli 9 spoločných piesňových variantov:

Na zelenej lúčke (KP č. 271); var.: *Na zelených lúčkach šibeničky* (G1, č. 18, s. 13)

Táto pieseň v Plickovom zápise nemá kompletný text, len textový incipit. Melodicky je Plickov zápis síce príbuzný zápisu v Gerykovej zbierke, jeho hudobná forma však naznačuje odlišnú stavbu textu.

Okolo Ivanky vodenka teče (KP č. 267); var.: *Okolo Ivánky vodzenka čeče* (G1, č. 46, s. 27) Gerykov zápis piesne je melodicky príbuzný Plickovmu zápisu, text prvej strofy je temer identický s Plickovým textovým zápisom. Jednotlivé odchýlky sa týkajú najmä nárečových tvarov slov (napr. *vodenka* – *vodzenka*).

Berem list, berem list (KP č. 292); var.: *Berem list, berem list* (G2, č. 9, s. 6)

Pri tejto piesni uvádza Plicka iba jednu strofu, ktorá je skoro identická s Gerykovou druhou strofou tejto piesne (opäť len drobné rozdiely v slovách z hľadiska nárečia danej lokality). Geryk okrem prvého textového variantu (s piatimi strofami) uvádza ešte ďalšie dva textové varianty tejto piesne (každý s dvoma ďalšími strofami).

Jahoda, jahoda (KP č. 293); var.: *Jahoda, jahoda* (G2, č. 8, s. 5)

Plicka uvádza pri tejto piesni šesť strof (jedna strofa má 2 verše), ktoré sú v podstate identické s Gerykovým zápisom, hoci s inou stavbou strofy (jedna strofa má 4 verše). Okrem drobných nárečových odchýlok ide takmer o totožný text. Melodická, a najmä rytmická stavba piesne je však u Plicku podstatne odlišná od Gerykovej verzie, navyše Plicka uvádza až dva melodické varianty tejto piesne (Obrazová príloha, Obr. č. 1 – 2). V Gerykovom zápise má pieseň osem strof, s uvedením spevnej príležitosti „pri sbieraní jahôd“.

Kej sme sa tak zišli spolu (KP č. 281); var.: *Kej sme sa tak zešli spolu* (G2, č. 22, s. 10)

V Gerykovom zápise ide len o textový variant, pri tejto piesni nájdeme v jeho zbierke odkaz na obecnú notu uverejnenú pri piesni *Také sa mi dzievča páci* z prvého zväzku zbierky („spieva sa ako v 1. sošite č. 97“). Melodicky je táto pieseň skoro totožná

¹³ GERYK, Ján: *Slovenské ľudové piesne z Púchovskej doliny*. Diel I. Zošit 1 – 2. Bratislava 1922, 1926.

s piesňou u Plicku, text z 2. zošita Gerykovej zbierky je v prípade prvej strofy vzácné identický s Plickovým zápisom textu, u Geryka je však pieseň dlhšia o ďalšie 2 strofy. *Okolo Ivanky vodenka teče* (KP č. 267); var.: *Okolo Ivanky voda čече* (G2, č. 99, s. 46) Geryk má pri tejto piesni uvedený odkaz ako v predošlom prípade („spieva sa ako v 1. soš. č. 18“). V podstate ide len o textový variant piesne na tú istú melódiu, v tomto prípade s Plickovým textovým zápisom piesne nesúvisí.

Pásel Janko voly (KP č. 279); var.: *Pásel Janko ovce* (G2, č. 68, s. 31)

Plickov melodický zápis prvej polovice piesne je takmer identický s Gerykovým zápisom, druhá polovica piesne je u Plicku viac zdobená, ale rozsah a základná melodika piesne sa zhodujú. Táto pieseň v Plickovom zápise nemá kompletný text, len textový incipit, nakoľko k nej chýba textový prvopis. Keďže textový incipit piesne u Plicku a Geryka nie je totožný, je otázne, či možno doplniť chýbajúci piesňový text v Plickovom zápise podľa tejto verzie, nakoľko môže ísť nielen o iný variant, ale aj o odlišnú pieseň.

Zachoj, slunko, zachoj (KP č. 272); var.: *Zachoj, súnko, zachoj* (G2, č. 20, s. 9)

Text obidvoch zápisov je v podstate identický, iba poradie strof je u Plicku iné. Rozdielne sú najmä melodické zápisy piesní: u Plicku sa kladie väčší dôraz na detailné vypísanie ťahavých, predĺžených rytmických hodnôt, u Geryka je prednes piesne naznačený výrazom „zvoľna“. Plicka k tejto piesni uvádza aj melodický a rytmický variant. Pri porovnaní zápisov obidvoch zberateľov zaujme Plickova snaha podrobne zachytiť nielen melodické, ale aj rytmické nuansy.

Žala som (KP č. 275); var.: *Žala som ja, žala* (G2, č. 12, s. 7)

Táto pieseň v Plickovom zápise nemá kompletný text, len textový incipit, nakoľko chýba jej textový prvopis. Melodické odchýlky v zápisoch od obidvoch zberateľov sú síce výrazné, ale napriek tomu možno Gerykov text piesne podložiť pod Plickov melodický zápis. Pravdepodobne ide o variant chýbajúceho textu.

Pri rekonštrukcii piesňového repertoáru z obce Lazy pod Makytou z Plickovej pozostalosti sme narazili pri niektorých piesňach na problém chýbajúceho kompletného textu. Sú to piesne, pri ktorých sme mali k dispozícii zápisy len formou melodického prvopisu, resp. melodického čistopisu, s uvedením textového incipitu, pričom chýbal ich textový prvopis. Išlo o tieto 4 piesňové zápisy z Plickovej pozostalosti: *Na lazovskej fare* (KP č. 270), *Na zelenej lúčke* (KP č. 271), *Pásel Janko voly* (KP č. 279) a *Žala som* (KP č. 275). Porovnanie Plickových zápisov so zápismi Jána Geryka nám pomohlo v jednom prípade doplniť chýbajúci text (*Žala som*, KP č. 275). Otázny je variant textu v prípade druhej piesne (*Pásel Janko voly*, KP č. 279). K ďalším dvom piesňam z Plickových zápisov z tejto obce (*Na lazovskej fare*, KP č. 270; *Na zelenej lúčke*, KP č. 271) sme v Gerykovej zbierke variant nenašli.

Komentáre k zápisom a sprievodné údaje

Pri porovnaní rozsahu rekonštruovaného repertoáru z obci Dohňany (72 piesní) a Mariková (196 piesní) môžeme skonštatovať, že výsledný počet rekonštruovaných záznamov piesní z Lazov pod Makytou je podstatne menší (28 piesní). To ale neznamená, že v tejto malej vzorke zápisov sa nenachádzajú pre nás zaujímavé informácie.

Medziiným sme tu napríklad našli zápis rozšírenej balady *Dávala mamka, dávala céru* (KP č. 284) v podobe melodického a textového prvopisu; táto balada sa stala základom Plickovej štúdie *Ta dala mamka* publikovanej v *Slovenských pohľadoch*.¹⁴ Plicka v uvedenej štúdii opisuje rozšírenosť tejto balady na celom Slovensku a porovnáva jej varianty z jednotlivých regiónov.

Na svojich zápisoch z Lazov pod Makytou vo všeobecnosti Plicka uvádza iba mená dvoch speváčok. Od týchto speváčok zapísal spolu 11 nápevov piesní: na zápisoch sa nachádza údaj o ich mene, zriedkavejšie aj údaj o ich veku. Mená obidvoch spomenutých speváčok spolu s údajom o ich veku sa nám podarilo nájsť na 6 melodických prvopisoch, resp. melodických čistopisoch piesní:

Jankesova Kat.[arína], 64-ročná (*Jahoda, jahoda*, KP č. 293; *Pane kmotre*, KP č. 291; *Berem list*, KP č. 292)

Jankesova Kat.[arína], 28- / 29-ročná¹⁵ (*Jahoda, jahoda*, KP č. 293; *Na lazovskej fare*, KP č. 270; *Dávala mamka, dávala ceru*, KP č. 284; *Zahrajce mi muzikanci*, KP č. 295)

V prípade ďalších piatich zápisov piesní Plicka uvádza iba meno speváčky Kataríny Jankesovej, ale bez udania veku, čo neumožňuje zistiť, o ktorú z dvoch speváčok s rovnakým menom a priezviskom ide:

Kat.[arína] Jankesova (*Na zelenej lúčke*, KP č. 146; *Pásel Janko voly*, KP č. 279; *Poj hore, poj hore*, KP č. 280; *Zachoj, slunko, zachoj*, KP č. 272; *Žala som*, KP č. 275)

Nie je vylúčené, že tieto dve speváčky Plickovi spievali aj ďalšie piesne z tejto obce, hoci na nich Plicka neuvádza nijaký bližší údaj o interpretovi. Na dvoch melodických prvopisoch piesní *Ďe sme žali* (KP č. 273) a *Počul som novinu* (KP č. 285) sa však nachádza údaj k rodovej a vekovej kategórii spevákov: „dēvč.[ata]“.

Podobne ako pri predchádzajúcich dvoch lokalitách Mariková a Dohňany aj pri obci Lazy pod Makytou sme piesňové zápisy zoraďovali podľa Plickovho vlastného číslovania, ktoré sa nachádza v záhlaví jednotlivých zápisov. Na označenie lokality Plicka používal často skratku danej lokality plus poradové číslo piesne – v prípade Lazov pod Makytou písmeno „L“ (občas aj s vypísaním celého názvu „Lazy“) a príslušné poradové číslo. Pri štyroch zápisoch sme našli v ich záhlaví uvedené aj odkazy na iné lokality. Ide o tieto odkazy:

Na lazovskej fare (KP č. 270)

Okrem uvedeného číslovania v rámci zápisov z Lazov pod Makytou v podobe „L 270“ Plicka uvádza aj ďalšie dva údaje: „N 270“ a „Šv = 150“. Toto viacnásobné odkazovanie je rovnaké na melodickom čistopise, ako aj prvopise tejto piesne.

¹⁴ PLICKA, Karel: *Ta dala mamka*. In: *Slovenské pohľady* 41, 1925, s. 460-465. Ukážku piesne v podobe melodického prvopisu viď v prílohe pod č. 4.

¹⁵ Na melodickom prepise piesní *Jahoda, jahoda* a *Na lazovskej fare* uvádza Plicka vek speváčky Kataríny Jankesovej 28 rokov, na melodickom prvopise piesne *Dávala mamka, dávala céru* zase 29 rokov. Z tohto dôvodu uvádzame oba údaje o veku, nakoľko nepredpokladáme, že ide o dve rozdielne osoby.

Na tom našom [nášem] nátoni (KP č. 278)

Pieseň má okrem označenia „L 278“ aj údaj „Š 158“ s poznámkou „též“ (t. j. tiež). Pravdepodobne ide o odkaz na piesňový variant, ktorý mal Plicka zapísaný pod uvedeným číslom z inej lokality. Pri porovnaní melodického čistopisu s textovým prvopisom sme zistili, že na textovom prvopise Plicka uvádza aj nárečový variant začiatku piesne v podobe *Na tom našem nátoni*.

Pásel Janko voľy (KP č. 279)

Pieseň má takisto dve označenia: „L 279“ a taktiež „Šv 126“, ktoré sú uvedené rovnako na melodickom čistopise aj na melodickom prvopise.

Na zelenej lúčke (KP č. 271)

Pri piesni sú uvedené dva údaje, ktoré sa nachádzajú na melodickom čistopise aj na melodickom prvopise: „L 271“ a takisto „Šv. 146“. Napriek tomu, že „L 271“ Plicka preškrtol, na melodickom čistopise aj prvopise uvádza meno speváčky Kataríny Jankeovej a údaj o lokalite „Lazy (trenčianska ž.[upa])“. Z tohto dôvodu sme uvedený zápis zaradili medzi piesne z lokality Lazov pod Makytou, a to i napriek tomu, že pod číslom „L 271“ má Plicka zapísané aj dve ďalšie piesne: pieseň *Pane náš, pane náš* (KP č. 271) a jej textový variant *Pila by som vodu* (KP č. 271).

Pri komparácii Plickových zápisov z jeho pozostalosti sme náhodne objavili pri jednej piesni vysvetlenie skratky „Š = Šv = Švajnsbach“, čo znamená staršie označenie lokality Viničné pri Bratislave.¹⁶ Význam skratky „N“, ktorá sa vyskytla v záhlaví jednej z piesní, zatiaľ nepoznáme. Možno sa domnievať, že tieto údaje v Plickových zápisoch plnili úlohu odkazov na textové a melodické varianty z iných lokalít, prípadne boli súčasťou komparačnej práce k pripravovanej štúdii.

Na niektorých zápisoch sa nachádzajú Plickove poznámky, ktoré sa nevzťahujú na konkrétny zápis piesne, ale na jej širšie súvislosti. Naznačujú záujem zberateľa o život piesní aj o život lokálneho spoločenstva. Takýto záujem prezrádza napríklad poznámka na melodickom prvopise piesne *Lastovenka čiká* (KP č. 296): „Pjesničky se zakopaly, keď sa vojna započala.“ Dá sa predpokladať, že spolu s piesňami speváci Plickovi poskytovali rôzne komentáre, ktoré si zberateľ občas zaznačil spolu s piesňou.

Na problém datovania Plickových zápisov vo všeobecnosti sme už upozornili. Na melodickom prvopise piesne *Ej, žala som ja žala* (KP č. 165) je zápis preškrtnutý pomocou znaku v tvare M (čo znamená, že zberateľ pieseň z melodického prvopisu odpísal do melodického čistopisu). Pri tomto znaku je ceruzkou dopísaný údaj „1936“, ktorý pravdepodobne označuje rok zhotovenia čistopisu. Predpokladáme, že Plicka melodické čistopisy zhotovil onedlho po príchode z terénneho výskumu. Tento malý písomný nález je jediným časovým údajom uvedeným na Plickových zápisoch z Lazov pod Makytou. Ak tento údaj označuje aspoň približne dobu zápisu, potvrdzoval by naše predpoklady o časovom zaradení zápisov z tejto obce do medzivojnového obdobia.

¹⁶ Porovnané aj s rovnomenným heslom in: *Retrospektívny lexikon obcí Československej socialistickej republiky*. (Kol. autorov). Praha : Federálny štatistický úrad, 1978.

Spôsob zápisu melódie a textu

Počas svojej zberateľskej a zapisovateľskej činnosti si Plicka vypracoval pracovné postupy, ktoré charakterizujú jeho dokumentačnú prácu v teréne a spôsob zápisu piesní. Pri porovnávaní viacerých typov záznamov k jednej piesni (melodický prvopis, melodický čistopis, textový prvopis) je evidentné, že Plicka mal poznatky o piesňovom repertoári aj o hudobnom štýle danej lokality či mikroregiónu. Pri zapisovaní vychádzal nielen z prednesu jednotlivých piesní, ale aj z poznatkov, ktoré mal o danej lokálnej hudobnej kultúre – záznam piesne preto realizoval v kontexte týchto svojich poznatkov.¹⁷ Melodické prvopisy, ktoré zhotovil priamo v teréne, korigoval a dopĺňal o ďalšie údaje pri dodatočnom vyhotovení melodického čistopisu. Pri niektorých prvkoch piesňovej štruktúry a prednesu teda počítal s ich dopracovaním v melodickom čistopise. Porovnávaním melodického prvopisu a melodického čistopisu sme preto sledovali aj doplnky a odchýlky medzi nimi.

Zápis melódie piesne využíva dobové zapisové techniky, ktoré Plicka prispôbil svojim potrebám. Hoci pri hudobnom zápise vychádzal z klasickej európskej notácie, vytvoril si vlastný postup záznamu. Jeho súčasťou bol aj určitý systém znakov a symbolov, ktoré používal.

Pri zápise piesne na základe bezprostredného kontaktu so spevákmi je osobitným problémom označovanie tempa a prednesu. Plicka vo väčšine svojich zápisov údaj k tempu neuvádza vôbec. Len pri niektorých zápisoch udáva metronomické číslo, ktoré uvádza na melodickom prvopise piesne, ale na melodickom čistopise tej istej piesne tento údaj už chýba, ako to je napríklad pri piesni *Idzeme, idzeme* (KP č. 283), *Ej, žala som ja žala* (KP č. 165) a ďalších. Tento spôsob označenia je však v Plickových rukopisných zápisoch skôr vzácnosťou. Plicka vo svojich zápisoch zvykol používať aj talianske značenie (napr. „tenuto“, „sostenuto“, „alla mov.“ a pod.). Na príklade prednesového prvku tenuto možno znovu poukázať na rozdiely medzi melodickým prvopisom a melodickým čistopisom tej istej piesne. Napríklad, na melodickom prvopise piesne *Pásel Janko voly* (KP č. 279) je tejto prvok zaznačený slovne ako „ten.[uto]“, na melodickom čistopise však chýba, čo možno považovať buď za odpisovú chybu, alebo za snahu zjednodušiť zápis. Na melodickom prvopise piesne *Na lazovskej fare* (KP č. 270) je vyznačené nad notovou osnovou slovne ako „ten.[uto]“, na melodickom čistopise je vyznačené grafickým symbolom.

Ďalším okruhom problémov spojeným so zápisom nápevov je záznam tzv. ťahavých piesní, ktoré Plicka vo svojich zápisoch z viacerých regiónov zapisoval rôznym spôsobom.¹⁸ Pri ťahavých piesňach z obce Lazy pod Makytou použil buď ametrický zápis s delením do melodických fráz, alebo striedanie metra, prípadne symbol korunky na označenie predĺžených tónov v záveroch melodických fráz V jedinom prípade, v záhlaví piesne *Poj hore* (KP č. 280), nad notovú osnovu napísal: „volný přednes“.

Pri komparačnej práci s prvopismi a čistopismi bolo možné pochopiť viaceré Plickove slovné komentáre, ktoré sprevádzali notový záznam. Napríklad, na melodickom

¹⁷ Potvrďuje to aj spôsob záznamu viachlasu z obce Dohňany. TIMKOVÁ, Ref. 4, s. 263-264.

¹⁸ URBANCOVÁ, Hana: Volný rytmus v lúčnych piesňach-trávniciach. In: *Slovenská hudba*, roč. 28, 2002, č. 3-4, s. 341-342.

čistopise piesne *Berem list* (KP č. 292) sa vľavo dolu nachádza poznámka „behy triol v prvém taktu!“. Pri porovnaní melodického prvopisu a melodického čistopisu tejto piesne je evidentné, že táto poznámka sa vzťahovala na detailnejšie zapísanie rytmického priebehu melódie, ako o tom svedčí aj umiestnenie triolového pohybu v melodickom čistopise presne podľa inštrukcie z poznámky. Týmto spôsobom si Plicka uľahčoval zápis v teréne.

Rytmické a melodické varianty Plicka zvykol vypisovať viacerými spôsobmi. V melodickom prvopise často variačné zmeny vypisoval nad notovú osnovu nad taktom, ktorého sa daná rytmická zmena týkala, ako napríklad v melodickom prvopise *Ďe sme žali* (KP č. 273). Ak išlo o rozsiahlejší variant, Plicka ho rozpísal na samostatnom riadku, resp. na osobitnej notovej osnove, ako napríklad v melodickom prvopise piesne *Zachoj, slunko* (KP č. 272). Pri piesni *Dávala mamka* (KP č. 284) použil obidva spôsoby (Obr. č. 4). Menšie variačné odchýlky vpisoval pri melodickom prvopise priamo do notovej osnovy, kde ich uviedol v zátvorke, ale na melodickom čistopise na túto drobnú variačnú odchýlku odkazoval, ako napríklad pri piesni *Berem list* (Obr. č. 5 a 7, 11. tón). Pri piesni *Poj hore* (KP č. 280) Plicka na jednom záznamovom lístku vypísal tri varianty danej piesne (Obr. č. 8). Zapisovanie variability v Plickových záznamoch si bude vyžadovať v budúcnosti samostatný výskum.

Pri vyhotovení melodického čistopisu (ale aj pri publikovaní svojich zápisov) Plicka občas piesne transponoval. Napríklad, pri piesni *Na tom našom nátoni* (KP č. 278) je melodický prvopis piesne zapísaný od tónu d^1 , pričom melodický čistopis piesne je transponovaný o čistú kvartu vyššie, od g^1 . Pri piesni *Idzeme, idzeme* (KP č. 283) sa melodický prvopis piesne začína od tónu g^1 , ale melodický čistopis je transponovaný o kvartu vyššie – začína sa od tónu c^2 . V obidvoch transponovaných verziách piesní sa nápevy končia na tóne g^1 , čo zodpovedá väčšine Plickom zapísaných piesní z tejto obce.

Z uvedených poznámok je evidentné, že Plickovi slúžili melodické prvopisy ako skice, ktoré v melodických čistopisoch pomerne často po pamäti alebo z poznámok dotváral, prípadne niektoré prvky vynechal, alebo ich upravil inak.

V zápise textov piesní môžeme nájsť drobné odchýlky medzi piesňovým textom uvedeným na textovom prvopise a na melodickom čistopise. Napríklad, pri piesni *Sunečko za hore / nad horú* (KP č. 287) je na melodickom čistopise aj na melodickom prvopise zhodná podoba „Sunečko za hore“, ale na textovom prvopise je zapísaný text v podobe „Sunečko nad horú“. Na melodickom prvopise tejto piesne je pri uvedení lokality a poradového čísla aj Plickova poznámka „už text zaps.[aný]“. Ostáva otvorená otázka, či išlo o iný variant textu, ktorý mal Plicka už zaznamenaný, alebo textový incipit na melodickom prvopise zapísal chybné. Preto pri odkazoch na túto pieseň uvádzame obidva textové varianty ako dve alternatívy. Podobný jav sme našli pri piesni *Načo sce ma, má mamičko* (KP č. 274): na melodickom čistopise sa nachádza zámeno v podobe „ma“, v textovom prvopise v podobe „mňa“. V prípade tejto druhej piesne ide však skôr o drobnú odchýlku bez dosahu na význam textu, preto pri odkazoch na túto pieseň používame len jednu podobu textového incipitu. Takéto odchýlky sú však minimálne, vznikli buď pri odpisovaní a následnom korigovaní textov piesní, alebo pri zápise iného textového variantu piesne.

Súhrnne môžeme povedať, že Plicka zapisoval piesňový text v troch formách:

1. Text sa nachádza na samostatnom záznamovom lístku ako textový prvopis.
2. Ak je piesňový text samostatne zapísaný (textový prvopis), melodický prvopis a melodický čistopis majú zvyčajne uvedený len textový incipit piesne. Občas sa na melodickom prvopise alebo melodickom čistopise piesňový text nenachádza vôbec, ale možno ho doplniť z textového prvopisu tej istej piesne.
3. Melodický prvopis a melodický čistopis majú kompletne podpísaný text pod nápev. V niektorých prípadoch môže byť text na týchto záznamových lístkoch vypísaný samostatne, a to nielen text prvej strofy piesne, ale aj text (všetky strofy) celej piesne (čo v tomto prípade často nahrádza chýbajúci textový prvopis).

Je škoda, že Plicka nevypísal text pod nápevy na všetkých melodických prvopisoch, alebo aspoň na melodických čistopisoch kompletne (t. j. aspoň prvú strofu piesne), pretože pri chýbajúcom textovom prvopise nebolo možné pieseň identifikovať. V takomto prípade sme využili možnosť komparácie so zápismi iných zapisovateľov s tým cieľom, aby sme aspoň určili piesňový typ, na ktorý sa Plickov zápis vzťahuje.

Snaha lepšie pochopiť spôsob zápisu piesní, ich melódií aj textov, je dôležitá pri pokuse o korektné sprístupnenie týchto zápisov verejnosti. Pochopenie spôsobu zápisu má veľký vplyv aj na porozumenie obsahu záznamov – teda samotných piesní, ktoré Plicka zapisoval a ktoré sú pre nás dnes významným historickým dokumentom.

Žánrová a hudobnoštýlová charakteristika repertoáru

Východiskom charakteristiky žánrovej skladby Plickových piesňových zápisov z obce Lazy pod Makytou bola pre nás klasifikácia Alice a Oskára Elschekovcov.¹⁹ Z celkového počtu 28 piesní, ktoré Plicka prostredníctvom svojich zápisov v tejto obci zdokumentoval, sme mohli určiť žánrovo-druhovú a tematickú príslušnosť pri 26 piesňach; text zvyšných 2 piesní sa nám nepodarilo rekonštruovať, preto vymedzenie ich žánrovo-druhovej a tematickej príslušnosti ostalo otvorené. Pri hudobnoštýlovej charakteristike sme vychádzali z etnomuzikologickej analýzy nápevov a ich zaradenia do historických štýlových vrstiev slovenskej ľudovej piesne.²⁰ Výsledky analýz a získané údaje sme sústredili do tabuľky pod názvom „Analýza piesňového repertoáru z obce Lazy pod Makytou“. (Tabuľka č. 2)

Piesňový repertoár, zapísaný Plickom v obci Lazy pod Makytou, možno zadeliť do 7 skupín:²¹

1. piesne obdobia detstva (1 zápis),
2. piesne výročného cyklu (2 zápisy),

¹⁹ Východiskom na určenie charakteristiky žánrovo-druhovej skladby bola publikácia: ELSCHÉKOVÁ, Alica – ELSCHÉK, Oskár: *Slovenské ľudové piesne a nástrojová hudba. Antológia*. Bratislava : Osvetový ústav, 1980, s. 31-286.

²⁰ ELSCHÉKOVÁ Alica: Základná etnomuzikologická analýza. In: *Hudobnovedné štúdie IV*. Ed. Jozef Kresánek. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1963, s. 117-178. ELSCHÉKOVÁ, Alica – ELSCHÉK, Oskár: *Úvod do štúdia slovenskej ľudovej hudby*. Bratislava : Hudobné centrum, ³2005, s. 63-124.

²¹ Číslo v zátvorke pri každej skupine udáva počet zapísaných piesní, a nie počet typov zápisov.

3. piesne životného cyklu človeka (5 zápisov),
4. piesne spojené s prácou a zamestnaním (7 zápisov),
5. epické piesne a balady (3 zápisy),
6. lyrické ľúbostné piesne (5 zápisov),
7. humoristické piesne (3 zápisy).

Napriek pomerne malému počtu dokumentovaných piesní z tejto obce sa Plickovi podarilo zachytiť pomerne širokú vzorku piesní z lokálneho repertoáru. Hoci Plicka často vo svojich zápisoch spevnú príležitosť či žánrové zaradenie piesne neuvádzal, aj tu môžeme nájsť niekoľko výnimiek. Napríklad, na melodickom prvopise aj čistopise piesne *Berem list* (KP č. 292) Plicka uviedol poznámku „prvá jarná pieseň“; podobne (t. j. na melodickom prvopise aj čistopise) pri piesni *Pane kmotre* (KP č. 291) uviedol odkaz „krst.[inová] nôta“.

Ako z klasifikácie piesní podľa žánrovo-druhovej a tematickej príslušnosti vyplýva, v zaznamenanom repertoári z tejto obce sa vyskytuje najväčší počet piesní spojených s prácou a zamestnaním (7 zápisov), po nich nasledujú piesne spojené so životným cyklom človeka a lyrické ľúbostné piesne (po 5 zápisov). Ostatné piesňové skupiny sú dokumentované v malom množstve (1 až 3 zápisy).

Zo skupiny **piesní obdobia detstva** sa medzi Plickovými zápsmi z tejto obce nachádza iba jedna pieseň, ktorá súvisí s detskou hrou: *Seje Peter proso* (KP č. 286). Pieseň je kvinttonálna, s tonálnou kostrou kvintakordu, pričom hudobná forma sa vyznačuje motivickou stavbou (**ababaacc**). Melodika je descendenčná, s ambitom malej sexty, s rytmickým členením, ktoré Plicka zasadil do štvordobého metra. (Piesňová príloha, Príklad 20)

Piesne výročného cyklu reprezentujú 2 zápisy: jeden zápis piesne-trávnice spojenej s jarným obdobím *Berem list* (KP č. 292) a jeden zápis dožinkovej piesne *Pane náš, pane náš* (KP č. 271), ktorá má svoj textový ekvivalent aj ako lúčna pieseň-trávnica v podobe textu *Pila by som vodu* (KP č. 271), čo poukazuje na využitie obecnej noty. Kvaritonálna štruktúra zaraďuje obidve piesne do hudobnoštyľovej vrstvy roľníckej kultúry, čo potvrdzuje aj ich aditívna otvorená trojdielna a štvordielna hudobná forma (ABC, ABCD). Jarná pieseň je zachytená v sólovom prednese; dožinková pieseň je zaznamenaná ako súčasť skupinového spevu so sólovým predspevom – faktúra piesne je dvoj- a trojhlasná, prednes využíva striedanie sóla a tutti, charakteristické okrem iných regiónov aj pre vokálnu kultúru Púchovskej doliny. Ťahavý spôsob prednesu obidve piesne zaraďuje do piesňového repertoáru spievaného v prírode. (Piesňová príloha, Príklady 1, 16a)

Piesne životného cyklu človeka patria k piesňovým žánrom, ktoré Plicka zaznamenal v tejto obci vo väčšom rozsahu (5 zápisov). Medzi nimi sa vyskytuje krstinová pieseň *Pane kmotre* (KP č. 291). Zápis tejto piesne je o to vzácnejší, že v slovenskom repertoári sa krstinové piesne vyskytujú len v obmedzenej miere.²² Pieseň v rámci Plickových zápisov z tejto obce predstavuje jeden z mála prípadov nápevov prechodného kvart-kvintakordálneho typu, ktorý túto krstinovú pieseň zaraďuje na rozhranie hudobnoštyľových vrstiev roľníckej a valasko-pastierskej kultúry (Príklad 15). Hudobná

²² ELSCHÉKOVÁ – ELSCHÉK, Ref. 19, s. 154.

forma je dvojdielna (AB), text využíva 8-slabičný verš. Ostatné piesne predstavujú svadobný repertoár, ktorý sa viaže na viaceré fázy svadobného ceremoniálu.²³ Tri svadobné piesne sú kvinttonálne, s tonálnou kostrou kvintakordu, ktorá ich radí medzi piesne valasko-pasterskej kultúry (*Idzeme, idzeme* – KP č. 283, *Načo sce ma, má mamičko* – KP č. 274, *Na zelenej lúčke* – KP č. 271). Hudobná stavba týchto piesní patrí k typu aditívnej a aditívno-repetitívnej otvorenej formy (AA'BC, AABc, AA³BC). K týmto piesňam možno priradiť aj pieseň *Slubovali sce nám* (KP č. 282) s kvart-sextakordálnou kostrou a štvordielnou otvorenou hudobnou formou (ABCD).

Svadobné piesne *Slubovali sce nám* (KP č. 282) a *Idzeme, idzeme* (KP č. 283) sa nachádzajú v zápisoch iba v jednohlasnej podobe, hoci patria do repertoáru, ktorý sa spieval v skupine, pričom pre túto obec je príznačný skupinový spev vo viachlase. Môže to súvisieť s faktom, že v niektorých prípadoch Plicka zrejme nestihol viachlas zapísať, prípadne ho zapisoval dodatočne, tak ako sme sa s týmto jeho spôsobom zápisu stretli v prípade lokality Dohňany.²⁴ Túto hypotézu môže podporiť aj pieseň *Na zelenej lúčke* (KP č. 271), ku ktorej sme našli melodický prvopis v jednohlasnej podobe a melodický čistopis vo viachlase. (Piesňová príloha, Príklad 13 a, 13b)

Piesne spojené s prácou a zamestnaním v Plickových zápisoch z obce Lazy pod Makytou predstavujú najmä piesne spievané pri práci v prírode: lúčne piesne (3 zápisy) a žatevné piesne (4 zápisy).²⁵ Spoločným znakom týchto piesní je ich dvoj- až trojhlasný prednes, typický pre viachlasný spev z tohto regiónu. Všetky piesne z tejto skupiny patria k predharmonickým hudobnoštýlovým vrstvám. Prevláda v nich kvarttonalita, napríklad v trávniciax *Zachoj, slunko* (KP č. 272), *Jahoda, jahoda* (KP č. 293), či plagálne spojenie dvoch kvartových kostier, napríklad v žatevnej piesni *Ďe sme žalí* (KP č. 273). Hudobná forma patrí k typu otvorenej aditívnej formy dvojdielnej a trojdielnej (AB, ABC). Tieto piesne patria do vrstvy roľníckej kultúry. Jedine žatevná pieseň *Žala som* (KP č. 275) má kvintonálny nápev s tonálnou kostrou kvinty. Uvedená piesňová skupina potvrdzuje Plickov záujem o piesne starých štýlových vrstiev, ktoré obsahujú viaceré archaické znaky v melodike aj prednese. (Piesňová príloha, Príklad 3, 7, 26, 27)

Epické piesne predstavujú dve balady a jeden fragment epickej/jarmočnej piesne. Balada *Dávala mamka* (KP č. 284)²⁶ má nápev s lýdickou kvartou, ktorá je súčasťou regionálneho štýlu. Melódia balady *Sunečko za hore / nad horú* (KP č. 287)²⁷ má zaujímavý modálny charakter. Zápis piesne *Počul som novinu* (KP č. 285) obsahuje na textovom prvopise len fragment textu (prvú strofu). Plicka pri tejto piesni uvádza ako

²³ ELSCHÉKOVÁ, Alica: Svadba a svadobné piesne. In: *Ludové hudobné a tanečné zvykoslovie*. (=Musicologica Slovaca XIV.) Ed. Oskár Elschek. Bratislava : Veda, vydavateľstvo SAV, 1989, s. 72-122.

²⁴ TIMKOVÁ, Ref. 4.

²⁵ HRABALOVÁ, Olga – DEMO, Ondrej: *Žatevné a dožinkové piesne*. Bratislava : Opus, 1969. Oblasť Púchovskej doliny patrí k regiónom, kde sa repertoár lúčnych a žatevných piesní prelínal. Pozri: URBANCOVÁ, Hana: *Trávnicie – lúčne piesne na Slovensku. Ku genéze, štruktúre a premenám piesňového žánru*. Bratislava : AEPRESS, 2005, s. 142-144.

²⁶ BURLASOVÁ, Soňa: *Katalóg slovenských naratívnych piesní. / Typenindex slowakischer Erzähllieder*. Zv. 1-3. (=Etnologické štúdie, zv. 2 – 4.) Ed. Eva Krekovičová. Bratislava : Veda, vydavateľstvo SAV, 1998, s. 339-344.

²⁷ BURLASOVÁ, Ref. 26, s. 384-387.

informátorky „děvč.[ata]“. Ide o epickú pieseň z letákových tlačí – jarmočnú baladu,²⁸ s kvinttonálnym nápevom v jednoduchej dvojdielnej hudobnej forme. (Piesňová príloha, Príklad 2, 18, 22)

Lyrické piesne sú zastúpené repertoárom ľubostných piesní bez pevnej funkčnej väzby (5 zápisov). Ide o skupinu piesní s rôznorodými hudobnoštýlovými znakmi z novších aj starších štýlových vrstiev. V tomto repertoári majú prevahu nápevy harmonickej tonality, s oblúkovou melodikou, otvorenou aj uzavretou trojdielnou a štvordielnou hudobnou formou (*Okolo Ivanka*, KP č. 267; *Lastovenka čiká*, KP č. 296). Dve piesne sú kvinttonálne, ale ich melodika, forma a spôsob prednesu sa zásadne odlišujú. Kým nápev piesne *Horička zelená* (KP č. 276) je jednoduchý, so základom vo fanfárovvej melodike, ktorá je v prednese zdobená (Príklad 5), pieseň *Poj hore, poj hore* (KP č. 280) obsahuje archaický nápev s variabilnou terciou a intervalom zväčšenej sekundy medzi tretím a štvrtým stupňom tónového radu (Príklad 19).

Humoristické piesne sú piesňovou skupinou, ktorú Plicka dokumentoval v menšom rozsahu (3 zápisy). Prinášajú spoločenský repertoár, ktorý je rôznorodý.²⁹ Plickove zápisy humoristických piesní z tejto obce obsahujú dve piesne k tancu a jednu pijanskú pieseň. Do tejto skupiny patrí pieseň k tancu *Zahrajce mi muzikanci* (KP č. 295), ktorá patrí do roľníckej kultúry – jej nápev je kvarttonálny, forma je jednoduchá dvojdielna (AB). Žartovná pieseň *Kej sme sa tak zišli* (KP č. 281) má kvinttonálny základ a štvordielnu otvorenú hudobnú formu (ABCD). Do vrstvy novších piesní harmonickej tonality patrí žartovná pijanská pieseň *Šenkerečka, šenkerečka* (KP č. 288), ktorá má trojdielnú hudobnú formu (ABC). (Piesňová príloha, Príklad 8, 23, 25)

Viachlasný spev Plicku osobitne zaujal vo viacerých regiónoch. V obci Lazy pod Makytou tento zberateľ dokumentoval miestny viachlasný štýl vo viacerých piesňových žánroch a tematických piesňových skupinách (žatevné a dožinkové piesne, lúčne piesne, svadobné a ľubostné piesne). Hoci Plicka priamo v zápisoch z tejto obce (na rozdiel napríklad od zápisov z obce Mariková)³⁰ neoznačoval nástup sólového predspevu a spevu skupiny (sólo – tutti), viaceré jeho zápisy viachlasných piesní tento spôsob prednesu latentne zachytávajú: obsahujú úvodnú frázu v unisone a po nej je zaznamenaný nástup ďalších hlasov. Pri väčšine ženských viachlasných piesní z tejto lokality nastupuje v úvode jedna speváčka, pričom ostatné hlasy sa pripoja v spodnej tercii pod hlavnou melódiu, na niektorých miestach sa hlasy rozširia na trojhlas, alebo sa stretnú v unisone, čím vzniká heterofónia.³¹ Tento spôsob viachlasného spevu Plicka zachytil napríklad pri žatevných piesňach *Ďe sme žali* (KP č. 273), *Ej, žala som ja žala* (KP č. 165), *Žala som* (KP č. 275), *Zachoj, slunko* (KP č. 272), ktoré využívajú najviac dvojhlasný spev, alebo v dožinkovej piesni *Pane náš, pane náš* (KP č. 271) a v svadobných piesňach *Na zelenej lúčke* (KP č. 271) a *Načo sce ma, má mamičko* (KP

²⁸ BURLASOVÁ, Ref. 26, s. 109-110. KREKOVIČOVÁ, Eva: Barokový obraz Smrti-nevesty vo folklóre alebo putovanie jednej jarmočnej balady. In: *Národopisné informácie*, 1993, č. 1, s. 20-30.

²⁹ BIČANOVÁ, Katarína: Humoristické piesne tradičnom speve na Spiši. In: *Piesňové žánre v tradičnej hudobnej kultúre*. (=Studia Ethnomusicologica I.) Ed. Hana Urbancová. Bratislava : Ister Science; Ústav hudobnej vedy SAV, 1999, s. 148-176.

³⁰ TIMKOVÁ, Ref. 3.

³¹ DEMO, Ondrej: Viachlasné spevy z Púchovskej doliny. In: *Slovenská hudba*, roč. 23, 1997, č. 1-2, s. 58-66.

č. 274), ktoré využívajú aj trojhlasnú faktúru. Z celkového počtu 28 zápisov, ktoré sa nám podarilo z tejto lokality z Plickových záznamov zrekonštruovať, je viachlasných piesní tretina (9 zápisov, z toho 5 piesní s využitím dvojhlasu a 4 piesne s využitím dvojhlasu aj trojhlasu).

Z prehľadu analytických údajov k vybraným hudobnoštýlovým znakom zapísaného piesňového repertoáru z obce Lazy pod Makytou je zrejmé, že Plicka sa orientoval prevažne na piesne starších vývinových vrstiev: na piesne roľníckej kultúry (11 zápisov) a na piesne valasko-pastierskej kultúry (13 zápisov). Vrstva novej piesňovej kultúry je v Plickových zápisoch z tejto obce zastúpená minimálne (4 zápisy). To dokazuje Plickovu snahu o zaznamenávanie starších vrstiev piesňového repertoáru tak, ako si to kedysi na začiatku svojej zberateľskej práce predsavzal.

Poznámky k editovaniu Plickových rukopisných zápisov

Piesňový repertoár, ktorý sme zrekonštruovali na základe Plickových zápisov z obce Lazy pod Makytou v počte 28 piesní, je pomerne malého rozsahu. Obsahuje však piesňový materiál, ktorý je zaujímavý z viacerých aspektov – nielen z hľadiska žánrovo-tematickej skladby, ale najmä z hľadiska hudobnoštýlových znakov. Predchádzajúce štúdie, ktoré sme publikovali, priblížili Plickove zápisy z obcí Mariková a Dohňany s ukázkami Plickových rukopisných záznamov.³² V prípade piesňového repertoáru z obce Lazy pod Makytou sme sa rozhodli Plickove hudobné zápisy zverejniť v graficky prístupnejšej forme – v editovanej podobe. Nakoľko ide o našu prvú skúsenosť s editovaním Plickových rukopisných hudobných záznamov, vytvorili sme pracovný postup, ktorý sa bude v budúcnosti ďalej overovať, prípadne korigovať.³³

Viacerí bádatelia v minulosti upozorňovali na problém s porozumením Plickových rukopisných záznamov, hlavne v prípade notových zápisov.³⁴ Tento problém súvisí s metodikou dokumentácie v teréne aj so spôsobom notového zápisu v období, keď neboli ustálené dokumentačné postupy a technika zvukového záznamu sa používala len zriedkavo.

Pri štúdiu a editovaní Plickových zápisov – melodických prvopisov aj melodických čistopisov – bolo pre nás najťažšie v niektorých prípadoch pochopiť význam znakov, skratiek, symbolov a poznámok, ktoré Plicka pri zápise hudobnej zložky piesní používal. Najväčšou pomôckou pri štúdiu Plickových zápisov bola možnosť porovnania melodických čistopisov s prvopismi, čo pre nás v mnohých prípadoch znamenalo jediný spôsob, ako pochopiť niektoré Plickove skice a skratky. Pri našom editovaní sme preto využívali obidva záznamové typy: melodické prvopisy aj melodické čistopisy, ktoré sme vzájomne porovnávali. Za východisko editácie sme ale vzali melodické čistopisy, t. j. Plickom dodatočne vyhotovené zápisy na základe melodických prvopisov. Predpokladali sme, že tieto verzie predstavujú akýsi autorizovaný záznam, ktorý Plicka zhotovil nielen pre potreby

³² TIMKOVÁ, Ref. 3, s. 246-290. TIMKOVÁ, Ref. 4, s. 251-273.

³³ Ďakujem PhDr. Hane Urbanovej, DrSc. za konzultácie a odbornú pomoc pri riešení problematiky súvisiacej s editovaním Plickových rukopisných zápisov.

³⁴ ELSCHÉKOVÁ – ELSCHÉK, Ref. 19, s. 41. URBANCOVÁ, Hana: Historické nahrávky hudobného folklóru a prednesový štýl. In: *Slovenská hudba*, roč. 30, 2004, č. 3, s. 289.

archivovania zapísaných piesní, ale aj na účely svojej ďalšej práce so zápismi. Ak melodický čistopis piesne chýbal, vychádzali sme z melodického prvopisu. Ak sa medzi melodickým čistopisom a melodickým prvopisom vyskytovali zásadnejšie odchýlky, v takom prípade sme sprístupnili obidva záznamové typy súčasne.

Plickove hudobné zápisy sme dopĺňali len v nevyhnutných prípadoch, a to prevažne na základe analógií (napr. oblúčiky). Pri posuvkách sme sa riadili súčasnou platnou normou, t. j. platnosťou posuvky v rámci taktu (pri ametrických piesňach melodickéj frázy). Pri zápise viachlasu Plicka nemal zjednotený spôsob zápisu notových nožičiek. Nakoľko v tomto prípade by korekcia mohla znamenať zásadnejšiu zmenu (sólo – tutti), ponechali sme zápis podľa originálu.

Ak bol na melodickom čistopise, resp. melodickom prvopise uvedený iba textový incipit, ďalší text (prvá strofa) sa doplnil pod melódiu na základe textového prvopisu. V jedinom prípade piesne *Žala som* (KP č. 275) sa chýbajúci text doplnil z iného prameňa – z publikovanej piesňovej zbierky Jána Geryka (*Žala som ja, žala* (G2, č. 12, s. 7). Tento postup sme zvolili na základe výsledku komparácie zápisov (pozri vyššie).

Piesňová príloha obsahuje spolu 34 ukážok, nakoľko v niektorých prípadoch bol pre nás prameňom editovania melodický čistopis osobitne a melodický prvopis osobitne. Zápisy v prílohe sú číslované od 1 do 27³⁵ a sú zoradené za sebou na základe abecedného poradia textových incipitov. Tento spôsob radenia piesní umožňuje najrýchlejšiu a najjednoduchšiu orientáciu v piesňovom materiáli. Zároveň zodpovedá aj radeniu piesní v tabuľkách v prílohe. Pri každom zápise uvádzame základné údaje o piesni: názov lokality; funkcia alebo spevná príležitosť podľa Plickovej poznámky; spevák; prameň v podobe odkazu na Plickovo číslovanie piesní aj s uvedením typu záznamu (prvopis, čistopis), z ktorého sa čerpalo pri editovaní piesne.

Cieľom Piesňovej prílohy je v prvom rade predstavenie hudobnej zložky Plickom zapísaných piesní. Uvádzajú sa tu preto len notové zápisy s textom, ktorý je uvedený pod melódiou. Ak bol prameňom pre nás melodický prvopis alebo melodický čistopis, ktoré obsahovali len krátky textový incipit, v takom prípade sa celý text (text prvej strofy piesne) doplnil z textového prvopisu danej piesne. Doplnené úseky textu uvádzame v hranatej zátvorke. Len v prípade dvoch piesní chýbajúci text nebolo možné doplniť, nakoľko textový prvopis k nim chýba.

Ak sa melodický čistopis odlišoval od melodického prvopisu v zásadnejších údajoch, zvolili sme editovanie obidvoch typov zápisov. Týmto spôsobom sme chceli poukázať na zložitosť editovania Plickových zápisov v prípadoch, ak obidva typy zápisu – melodický prvopis a melodický čistopis – prinášali v detailoch rozdielne informácie. Toto riešenie je zatiaľ iba predbežné. Ďalšia práca s Plickovými rukopisnými zápismi ukáže, ako ďalej postupovať v sprístupňovaní Plickovej rukopisnej zbierky pre verejnosť.

Štúdia vznikla v rámci grantového projektu VEGA č. 2/0165/10, 2010 – 2013, riešeného v Ústave hudobnej vedy SAV.

³⁵ Keďže pieseň *Pila by som vodu* je len textovým variantom piesne *Pane náš, pane náš* na princípe „obecnej noty“, jej melodický zápis nanovo neuvádzame, iba text.

Použité skratky

- G1, G2 GERYK, Ján: Slovenské ľudové piesne z Púchovskej doliny. (Zarieč [-ie], 1. diel), zošit 1 – 2. Bratislava : 1922, 1926.
- KP Značenie číslovania, ktoré používal Karol Plicka.
- SNK Slovenská národná knižnica v Martine.
- SNM Slovenské národné múzeum v Martine.
- SS Karol Plicka: Slovenský spevník I. Praha – Bratislava : Štátne hudobné vydavateľstvo, 1961.

PRÍLOHY

Tabuľky

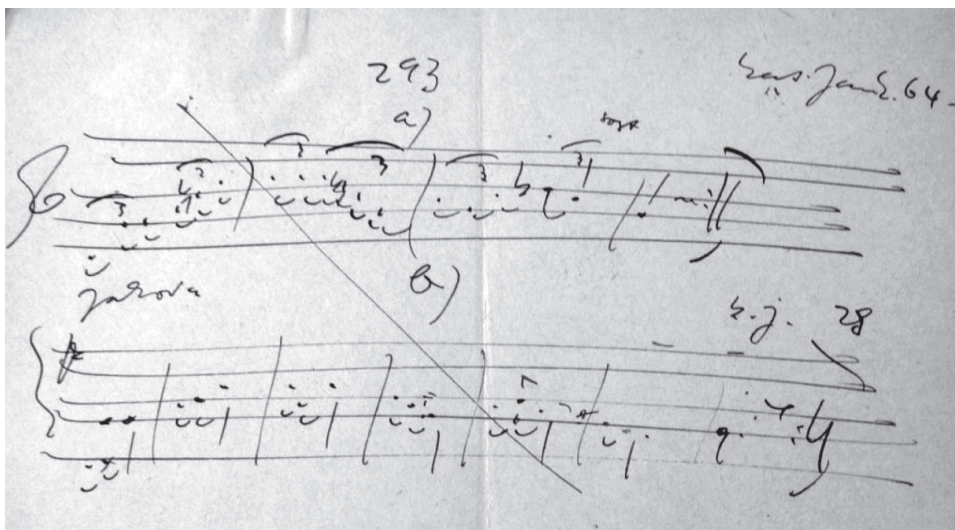
Tabuľka č. 1: Zoznam piesňových zápisov z obce Lazy pod Makytou

Textový incipit	Prameň	Melodický čistopis	Melodický prvopis	Textový prvopis
Berem list, berem list	SNM/varG2	KP č.292	KP č.292	KP č.292
Dávala mamka, dávala ceru	SNM	–	KP č.284	KP č.284
Ďe sme žali, tam sme žali	SNM	–	KP č.273	KP č.273
Ej, žala som ja žala	SNM/SS	–	KP č.165	KP č.165
Horička zelená, kebys bola moja	SNM	KP č.276	KP č.276	KP č.276
Idzeme idzeme, chodníčka nevieme	SNM	KP č.283	KP č.283	KP č.283
Jahoda, jahoda	SNM/varG2	KP č.293	KP č.293	KP č.293
Kej sme sa tak zišli spolu	SNM/varG2	KP č.281	KP č.281	KP č.281
Lastovenka čiká, poveda, že svitá	SNM	KP č.296	KP č.296	–
Načo sce ma, má mamičko	SNM/SS	KP č.274	–	KP č.274
Na lazovskej fare	SNM	KP č.270	KP č.270	–
Na tom našom nátoni	SNM	KP č.278	KP č.278	KP č.278
Na zelenej lúčke	SNM/varG1	KP č.271 (146)	KP č.271 (146)	–
Okolo Ivanky vodenka teče	SNM/varG1,2	KP č.267	–	–
Pane kmotre	SNM	KP č.291	KP č.291	KP č.291
Pane náš, pane náš	SNM	KP č.271	KP č.271	KP č.271
Pásel Janko voly	SNM/varG2	KP č.279	KP č.279	–
Pila by som vodu	SNM/SS	KP č.271	KP č.271	KP č.271
Počul som novinu	SNM	KP č.285	KP č.285	KP č.285
Poj hore, poj hore	SNM	–	KP č.280	KP č.280
Seje Peter proso	SNM	KP č.286	KP č.286	je, KP č.286
Sľubovali sce nám	SNM	KP č.282	KP č.282	je, KP č.282
Sunečko za hore / nad horú	SNM	KP č.287	KP č.287	je, KP č.287
Šenkerečka, šenkerečka	SNM	KP č.288	KP č.288	je, KP č.288
Večeriček čirý	SNM	–	KP č.277	je, KP č.277
Zahrajce mi muzikanci	SNM	KP č.295	KP č.295	je, KP č.295
Zachoj, slunko, zachoj, za hory zelené	SNM/varG2	–	KP č.272	je, KP č.272
Žala som	SNM/varG2	KP č.275	KP č.275	–

Tabuľka č. 2: Analýza piesňového repertoáru z obce Lazy pod Makytou

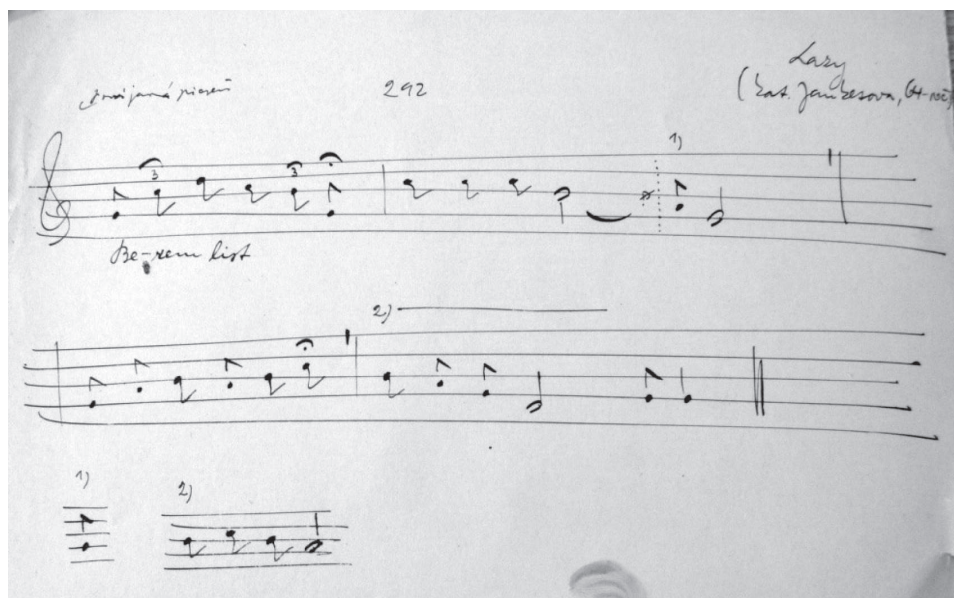
Textový incipit	Žáner, tematická skupina	Tonalita	Hudobná forma	Faktúra
Berem list, berem list	trávnicka / „jarná pieseň“	4	ABCD	1-hl
Dávala mamka, dávala ceru	balada	53	ABCD	1-hl
Ďe sme žali, tam sme žali	žatevná	44	AB	2-hl, sólo-tutti
Ej, žala som ja žala	žatevná	5	ABA 'C	2-hl, sólo-tutti
Horička zelená, kebys bola moja	ľúbostná	53	ABCD	1-hl
Idzeme idzeme, chodníčka nevieme	svadobná	53	AA 'BC	1-hl
Jahoda, jahoda	trávnicka	4	ABC	1-hl
Kej sme sa tak zišli spolu	žartovná	53	ABCD	1-hl
Lastovenka čaká, povedá, že svitá	ľúbostná	8	ABCD	1-hl
Načo sce ma, má mamičko	svadobná-žartovná	53	AABc	2-/3-hl, sólo-tutti
Na lazovskej fare	[?]	44	ABAC	1-hl
Na tom našom nátoni	ľúbostná-záletnícka	8	ABC	1-hl
Na zelenej lúčke	[svadobná]	53	AA ³ BC	2-/3-hl, sólo-tutti
Okolo Ivanky vodenka teče	ľúbostná	8	AABC	1-hl
Pane kmotre	krstinová-žart. / „krst. nôta“	4-5	AB	1-hl
Pane náš, pane náš	dožinková	4	ABC	2-/3-hl, sólo-tutti
Pásel Janko voly	[?]	53	ABCD	1-hl
Pila by som vodu	trávnicka	4-5	ABC	2-/3-hl, sólo-tutti
Počul som novinu	epická-jarmočná	53	AB	1-hl
Poj hore, poj hore	ľúbostná	5	ABCD	1-hl
Seje Peter proso	jarná hra	53	ababaacc	1-hl
Sľubovali sce nám	svadobná	64	ABCD	1-hl
Sunečko za hore / nad horú	balada-fragment	53 (7)	ABCD	1-hl
Šenkerečka, šenkerečka	žartovná-pijanská	8	(a)ABC	1-hl
Večeriček čirý	trávnicka	44	ABC	2-hl, sólo-tutti
Zahrajce mi muzikanci	tanečná	4	AB	1-hl
Zachoj, slunko, zachoj, za hory zelené	trávnicka-žatevná	5	ABCD	2-hl, sólo-tutti
Žala som	žatevná	53	ABC	2-hl, sólo-tutti

OBRAZOVÁ PRÍLOHA

Obr. č. 1: Melodický prvopis piesne *Jahoda, jahoda* – variant a, b (KP č. 293)

Handwritten musical score for the song "Jahoda, jahoda" (variant a and b). The score is written on two staves. The top staff is labeled "a)" and the bottom staff is labeled "b)". The number "293" is written above the first staff. The name "Jarova" is written below the first staff. The date "kas. Jan. 5. 64" is written in the top right corner. The date "s. j. 28" is written in the bottom right corner. The score includes treble and bass clefs, a key signature of one sharp (F#), and various musical notations such as notes, rests, and slurs. The lyrics "ja-ho-da" are written below the first staff.

Obr. č. 2: Melodický čistopis piesne *Jahoda, jahoda* – variant a, b (KP č. 293)

Obr. č. 7: Melodický čistopis piesne *Berem list* (KP č. 292)

Obr. č. 8: Melodický prvopis piesne *Poj hore* (KP č. 280), zápis troch melodických variantov piesne na jednom záznamovom lístku

PIESŇOVÁ PRÍLOHA

Príklad 1: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), „prvá jarná pieseň“, spev Katarína Jankesová (64-roč.), KP č. 292, podľa melodického čistopisu

Be - rem list, [be - rem list. ništ mi ne - pri - bý - va.
Bo - že moj. O - čej moj. šu - haj sa mi di - vá.]

Príklad 2: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev Katarína Jankesová (29-roč.), KP č. 284, podľa melodického prvopisu

Da - va - la ma - mka, dá - va - la cé - ru, naj - star - šiu od se - be.
Za - ká - za - la hej, pri - ká - za - la hej, a - by ne - pri - šla k nej.

Príklad 3: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev dievčatá, KP č. 273, podľa melodického prvopisu

De sme za - li, [tam sme za - li, na do - - - li - ne, na do - - - li - ne.]

Príklad 4: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 165, podľa melodického prvopisu

$\text{♩} = 84$

Ej, ža-la som ja. ža-la. [po-re-za - la som sa.
ej, na te - ba, šu - haj - ko. o - zie - ra - la som sa.]

Príklad 5: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 276, podľa melodického čistopisu

Ho - ri - čka ze - le - ná, [ke - bys bo - la mo - ja.
dal bych ca o - ko - vac ze - le - zom do - ko - la.]

Príklad 6a: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 283, podľa melodického čistopisu

l - dze - me. [i - dze - me, chod - ní - čka ne - vie - me.
do - bri ľu - dzia ve - dzia, o - ni nám po - ve - dzia.]

Príklad 6b: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 283, podľa melodického prvopisu

$\text{♩} = 62$

l - dze - me. [i - dze - me, chod - ní - čka ne - vie - me.
do - bri ľu - dzia ve - dzia, o - ni nám po - ve - dzia.]

Príklad 7: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev Katarína Jankesová (64-roč.), Katarína Jankesová (28-roč.), KP č. 293, podľa melodického čistopisu

Ja - ho - da. [ja - ho - da. ja - ho - do - vý lí - stek. ja - ho - do - vý lí - stek]

[Ja - ho - da. ja - ho - da, ja - ho - do - vý lí - stek. ja - ho - do - vý lí - stek.]

Príklad 8: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 281, podľa melodického čistopisu

Kej sme sa [tak zi - šli spo - lu. vy - vol - me si do - brú vo - lu.

vy - vol - me si a - ble - gá - ta, mo - jej že - ny. se - stry. bra - ta.]

Príklad 9: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 296, podľa melodického čistopisu

La - sto - ve - nka či - ká. po - ve - da. že svi - tá,

choj do - mou, Ja - ní - čku, le - bo bu - jem bi - ta.

Príklad 10: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 274, podľa melodického čistopisu

Na - čo sce ma, má ma - mi - čko. tak mla - dú vda - la,
kej som si ja ho - spo - dár - stvi ne - ro - zu - me - la?

A veľí mňa už muž u - bi - jc. čo vy - ro - bi. to pre - pi - jc.

ma - mi - čko mo - ja!

Príklad 11a: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev Katarína Jankesová (28-roč.), KP. č. 270 (Šv. 150, N 270), podľa melodického čistopisu

Na la - zov - skej fa - re...

Príklad 11b: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev Katarína Jankesová (28-roč.), KP. č. 270 (Šv.150, N 270), podľa melodického prvopisu

Na la - zo - vskej ľa - re..

Príklad 12: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP. č. 278, podľa melodického čistopisu

Na tom na - šom [na - to - ni. li - pka ze - le - ná
pod ňú sú mlá-de-nci aj pan-ny pod ven-ci. mu-zi-ka jim hrá.]

Príklad 13a: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev Katarína Jankesová, KP. č. 271 (Šv. 146), podľa melodického čistopisu

Na ze - le - nej ľu - čke [ko-pa se - na, na ze - le - nej
ľu - čke ko-pa sc - na. več - ra bo - la die - vka.
več-ra bo-la die - vka dnes je že - na, dnes je že - na.]

Príklad 13b: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev Katarína Jankesová, KP č. 271 (Šv. 146), podľa melodického prvopisu

Na ze - le - nej lú - čke [ko - pa se - na.
na ze - le - nej lú - čke ko - pa se - na.
vče - ra bo - la die - vka, vče - ra bo - la die - vka
dnes je že - na. dnes je že - na.]

Príklad 14: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 267, podľa melodického čistopisu

O - ko - lo I - van - ky vo - den - ka če - če. a kej mňa ty ne - chceš,
po - ve - dal šo - haj - ko. že mňa už ne - chce.
u - rob se - be jak chceš. ta - ké - ho dziev - ča - ca nig - daj mac ne - bu - ješ.

Príklad 15: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), „krstinová nôta“, spev Katarína Jankesová (64-roč.), KP č. 291, podľa melodického čistopisu

Pa - ne [kmo - tre z rie - dkú bra - dú,
v tom pá - le - ním má - lo ma - du.]

Príklad 16a: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 271, podľa melodického čistopisu

Pa - ne náš, [pa - ne náš, da - jú nám ol - do - máš,
da - jú nám ol - do - - - - máš.]

Príklad 16b: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spieva zbor, KP č. 271, podľa melodického prvopisu

Pa - ne náš, [pa - ne náš, da - ju nám ol - do - máš.
da - ju nám ol - do - - - máš.]

Príklad 17: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev Katarína Jankešová, KP č. 279 (Šv. 126), podľa melodického čistopisu

Pá - sel Jan - ko vo - ly...

Príklad 18a: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 285, podľa melodického čistopisu

Po - čul som no - vi - nu zlí, ne - do - brú.
že prí - je ke mňa smrť na ná - mlu - vu.

Príklad 18b: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev dievčatá, KP č. 285, podľa melodického prvopisu

Po - čul som no - vi - nu zlí, ne - do - brú.
že prí - je ke mňa smrť na ná - mlu - vu.

Príklad 19: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), „volný prednes“, spev Katarína Jankesová, KP č. 280, podľa melodického prvopisu

Poj ho-re. [poj ho-re. ne - mo - zem sa do - čkať, za - zia - da - lo sa mi tvoj - ho - lí - čka bo - ži - ak]

Príklad 20: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 286, podľa melodického čistopisu

Se - je Pe - ter [pro - so a pše - ni - ce, na - šli sme si tam dve pre - pe - li - ce, pre - pe - li - ce má - me, pre - pe - la ne - má - me, poj s ná - mi, hraj s ná - mi.]

Príklad 21a: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 282, podľa melodického čistopisu

[Sfú - bo - va - li sce nám ka - či - cu pe - če - nú, a - le sce nám da - li ka - šu po - han - če - nú.]

Príklad 21b: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), „alla mov. [imento?]“, KP č. 282, podľa melodického prvopisu

Sfu - bo - va - li sce [nám ka - či - cu pe - če - nú, a - le sce nám da - li ka - šu po - han - če - nú.]

Príklad 22: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 287, podľa melodického čistopisu

Su - ne - čko za ho - re, [me - siac nad ko - mo - rú,
smu - tné ro - zlú - čie - nie mo - ja mí - lá s te - bú.]

Príklad 23: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 288, podľa melodického čistopisu

Šen - ka - re - čka, šen - ka - re - čka [zbo - hom buj - ce.
čo som du - žen ne - za - buj - ce, čo som du - žen ne - za - buj - ce.]

1)

Príklad 24: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), KP č. 277, podľa melodického prvopisu

Ve - če - ri - ček či - rý, [ne - ký - vaj mi e - - - šče.
ne - ký - vaj mi e - - šče.]

1) sost.

Príklad 25: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev Katarína Jankesová (28-roč.), KP č. 295, podľa melodického čistopisu

Za - hraј - ce mi [mu - zi - kan - ci dám vám du - kát,
ne - mám ho tu mám ho do - ma v sta - rých ga - cách.]

Príklad 26: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev Katarína Jankesová, KP č. 272, podľa melodického prvopisu

a) Za-choj, [slu-nko, za-choj, za ho - ry ze - le - - - né.]
sost.

b)

c)

Príklad 27a: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev Katarína Jankesová, KP č. 275, podľa melodického čistopisu

Ža - la som [ja ža - la, po - re - za - la so - - - m sa.
 po - re - za - la so - - - m sa.]

b)

Príklad 27b: Lazy pod Makytou (okr. Púchov), spev Katarína Jankesová, KP č. 275, podľa melodického prvopisu

Ža - la som [ja ža - la, po - re - za - la so - - - m sa,
 po - re - za - la so - - - m sa.]

b)